

Kadernota 2024

Het eerste honk bereikt

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk, 9 juni 2023

INHOUDSOPGAVE

AANBIEDINGSBRIEF AAN DE RAAD	3
DOORWERKING BESTAAND BELEID	9
ONVERMIJDELIJKE UITGAVEN	12
VOORGESTELDE WIJZIGINGEN (INCLUSIEF MAATREGELEN)	21
INVESTERINGEN	34
LENINGENPORTEFEUILLE EN RESERVEPOSITIE	35
Leningenportefeuille	35
Reservepositie	37

AANBIEDINGSBRIEF AAN DE RAAD

Voor u ligt de Kadernota 2024. De titel van deze Kadernota luidt **Het eerste honk bereikt**. Met de Kadernota geeft de raad richting aan de begroting, met andere woorden, hierin worden aan het college de kaders meegegeven voor het opstellen van de begroting.

Het bereiken van het eerste honk staat symbool voor de sprint die we het afgelopen jaar met elkaar hebben gezet op weg naar financieel herstel. Dit als team van gemeente, inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) partners. Zoals in het herstelplan uit 2022 benoemd is financieel gezond worden een weg van lange adem. We zijn er nog lang niet en zullen net als op het honkbalveld behoedzaam én door goede samenwerking naar de volgende honken moeten manoeuvreren. In deze Kadernota 2024- 2027 kijken we zoals gebruikelijk vooruit naar de komende vier jaar. Wij hebben hierbij ook de 31 mei verschenen meicirculaire al verwerkt in de cijfers.

Het voorbereiden van deze Kadernota is niet zonder slag of stoot gegaan. Door de hoge inflatie en prijsstijgingen in het afgelopen jaar zijn ten opzichte van de begroting 2023 extra maatregelen noodzakelijk om de noodzakelijke verbetering van de financiële positie van de gemeente te realiseren. Dit komt onder andere door het feit dat het rijk gemeenten niet volledig compenseert voor de extra kosten waar wij tegenaan lopen. Gelukkig is er ook goed nieuws te melden. De belangrijkste mijlpaal die we hebben weten te bereiken is dat er voor het eerst sinds lange tijd geen geld geleend hoeft te worden. Dit geeft een mooi uitgangspunt om de leningenportefeuille in de komende jaren volgens plan, en het liefst nog sneller, te kunnen terugbrengen. Dit naar een aanvaardbaar niveau zoals is afgesproken in het coalitieakkoord. Gezien de sterk gestegen rentes houden we onze schulden beter beheersbaar wanneer er niet of nauwelijks geld hoeft te worden geleend.

In het verleden hebben we Kadernota's met keuzenotities aangeboden waarbij we aan de raad vroegen welke maatregelen wel of niet wenselijk waren. In deze Kadernota hebben we hier niet voor gekozen. In plaats van een keuzenotitie komen we als college dit keer met een concreet voorstel om te komen tot een sluitend financieel meerjarenperspectief.

Belangrijke uitgangspunten bij de wijzigingen (inclusief maatregelen) die we voorstellen zijn een eerlijke verdeling van de pijn, het nog kritischer kijken naar de eigen exploitatie en het zoveel mogelijk blijven uitvoeren van de ambities uit het coalitieakkoord en collegeprogramma 'Eerlijk aan de slag'.

En hoewel wij – zeker gezien de situatie waar wij vandaan komen – trots en dankbaar mogen zijn met het resultaat dat voorligt, is er beslist géén reden om achterover te leunen. Een continu financieel bewustzijn blijft noodzakelijk. Er zullen zich namelijk ook in de toekomst nieuwe ontwikkelingen voordoen die van invloed zijn op onze financiële huishouding. Belangrijk om in dit kader te noemen is de geplande investering voor de scholen rond de Vromade welke in 2028 op de planning staat en dus net buiten deze Kadernota valt.

In deze aanbiedingsbrief kijken we allereerst vooruit op 2024. Vervolgens gaan we in op het financiële beeld waar we mee te maken hebben. Vervolgens gaan we in de Kadernota zelf in op de doorwerking van bestaand beleid, onvermijdelijke uitgaven en de voorgestelde wijzigingen (inclusief maatregelen). Tot slot bevat deze Kadernota zoals gebruikelijk een hoofdstuk investeringen en een hoofdstuk leningenportefeuille en reservepositie.

Vooruitblik 2024

Deze Kadernota geeft in combinatie met noodzakelijke maatregelen op koers te blijven richting financieel herstel voldoende ruimte om vol energie door te gaan met de ambities die zijn vastgelegd in het coalitieakkoord en het collegeprogramma.

Openbare orde en veiligheid

Binnen het programma Openbare orde en veiligheid zal in 2024 veel aandacht worden besteed aan de noodzakelijke opvang van Oekraïners. Daarnaast hebben we op dit moment ook nog steeds te maken met een verhoogde instroom van asielzoekers waarvan onzeker is hoe dit zich in 2024 zal ontwikkelen. Als gemeente vinden we het belangrijk onze bijdrage te blijven leveren aan de opgave waar we als Nederland gezamenlijk voor staan. Een voorbeeld hiervan is de opvang van minderjarige asielzoekers (AMV'ers). Daarnaast hebben we een tweede noodopvang voor Oekraïners opgestart. Deze zal in 2024 volledig kunnen draaien.

De kosten die gepaard gaan met de opvang voor Oekraïners worden gecompenseerd door het rijk. Mogelijk blijft er meer geld over dan we hebben uitgegeven. Tegelijkertijd staat door de opvang de huisvesting van andere doelgroepen onder druk. We vinden het belangrijk in 2024 en de jaren daarna hier extra aandacht aan te besteden. Daarom zal een voorstel worden uitgewerkt overblijvende middelen in een reserve onder te brengen ten behoeve van de huisvesting en voorzieningen in de breedte, bijvoorbeeld (taal)onderwijs. Over de wijze waarop we hier vorm en inhoud aan willen geven wordt u als raad later dit jaar geïnformeerd.

Verkeer en vervoer

Op het gebied van verkeer en vervoer blijven we ons ook in 2024 inzetten voor de Bodegravenboog. Door hier consequent een lobby op te blijven voeren samen met onze partners voorzien wij de beste kansen om uiteindelijk tot realisatie te komen. Naast de Bodegravenboog blijven we ook oog houden voor andere mobiliteitszaken. Dit via een verdere uitwerking van de nog vast te stellen mobiliteitsvisie.

In 2024 wordt er een actualisatie van het Onderhoudsplan Leefomgeving en van het Rioleringsplan uitgevoerd. Dit kan aanleiding geven om opnieuw naar het investeringsniveau te kijken. De komende jaren lijkt er namelijk spanning te gaan ontstaan op de financiële taakstelling op wegenonderhoud en het borgen van de (lange)termijn kwaliteit van wegen om de kosten structureel zo laag mogelijk te kunnen houden. Ons uitgangspunt zal zijn met minimale middelen de wegkwaliteit op een acceptabel niveau te houden waarbij de veiligheid wordt gewaarborgd.

Economie

De komende jaren staan we met elkaar voor grote opgaven op het gebied van duurzame economie, het faciliteren van de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en op het gebied van het versterken van de regionale economische samenwerking. Op dit moment wordt het team economie binnen de gemeente opnieuw neergezet. In de komende jaren willen we vanuit een stabiele basis bouwen aan het verstevigen van de samenwerking met onze partners als het OPBR. In 2024 staat de evaluatie van het Ondernemersfonds op de planning.

Ook de winkelgebieden blijven aandacht houden. In 2024 starten we met de uitvoering van het nog vast te stellen centrumplan voor Bodegraven. Ook zetten we in 2024 serieuze stappen in de planvorming om winkelcentrum Broekvelden en omgeving uit te laten groeien tot een vitaal en aantrekkelijk woon- en leefgebied. De scholen en sporthal maken deel uit van deze planvorming. Tot slot werken we verder aan de verplaatsing van de supermarkt in Waarder en de herontwikkeling van de oude locatie tot woningbouw.

Onderwijs

Op het gebied van onderwijs bereiden we de vervangende nieuwbouw van De Brug verder voor welke in 2024 zal aanvangen. Ook zullen de plannen voor de Da Costa school verder vorm hebben gekregen.

Sport, cultuur en recreatie

Ook in 2024 blijven we de ingezette lijn van het gecombineerde leefstijlakoord voort. Dit om zoveel mogelijk mensen te stimuleren te sporten en te bewegen wat bijdraagt aan gezondheid en welzijn.

Naar aanleiding van de in 2023 geplande besluitvorming over het Evertshuis zullen we in 2024 verder uitvoering gaan geven aan de gemaakte keuzes. Op dit moment is nog niet besloten op welke wijze het toekomstige Evertshuis vorm zal krijgen. In dit kader hechten wij belang aan het goed (her)huisvesten van onder andere welzijnsorganisaties en het Sociaal Team. Dit heeft onze nadrukkelijke aandacht.

Op het gebied van cultuur gaan we verder cultuurbeleid opstellen in 2024 om tot een heldere koers op het gebied van cultuur binnen de gemeente te komen. Mogelijk wordt deze visie gecombineerd met een visie op recreatie en toerisme.

Sociaal domein

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de VNG hebben samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 opgesteld omdat het huidige jeugdstelsel niet houdbaar is. De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het rijk op 2 juni 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt. Hierbij is de uitspraak van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt. De Hervormingsagenda Jeugd moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Ondertussen is een onderhandelingsakkoord bereikt welke op 14 juni wordt voorgelegd aan de ALV.

De meicirculaire laat voor de jaren 2024 en 2025 met betrekking tot de Hervormingsagenda een positief effect zien. Dit effect is echter nog "fragiel" en wordt mogelijk nog bijgesteld. Bovendien kunnen zich nog aanspraken voordoen die een beroep op deze compensatie zullen doen. Gezien al deze onzekerheden stellen wij voor om dit bedrag in programma 10 (Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien) apart te zetten (voorzichtigheidsprincipe) zodat dit zo nodig als dekking kan worden ingezet. Via de reguliere P&C producten zullen wij dit budget monitoren. Voor bestedingen ten laste van deze post zullen wij u zo nodig voorstellen doen. Overigens staat deze compensatie los van de te realiseren bezuinigingen op dit onderdeel.

In deze Kadernota is een taakstelling op subsidies opgenomen vanaf 2025. Dit betekent dat we al in 2023, maar zeker in 2024 met onze subsidiepartners in overleg gaan over te maken keuzes. Het uitgangspunt is kritischer te kijken welke subsidies echt bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente en waar dit niet het geval is helder uit te leggen keuzes te maken over afbouw of stoppen met de subsidies.

Duurzaamheid en milieu

In 2024 werken we samen met de regio de RES verder uit. Bij de verdere uitwerking van de RES vinden we het belangrijk zelf aan het roer te blijven staan. Op deze manier willen we borgen dat de opwekking van duurzame energie en het behoud van de identiteit van de natuur en het veenweidelandschap met elkaar in balans zijn.

In 2023 is de regeling Cdoke goedgekeurd. Vanuit deze regeling is € 1.903.702 beschikbaar gesteld in de jaren 2023 tot 2025. Deze regeling is bedoeld voor aanvullende uitvoeringscapaciteit van de energietransitie en als dusdanig geoormerkt. De middelen zijn nodig voor het aannemen van vaste krachten op onder andere warmteplannen, communicatie, duurzame mobiliteit, Landbouw & landgebruik, circulariteit, economie, en verdere ondersteuning voor deze taken. Ook zullen deze middelen gebruikt worden voor inhuur en onderzoeken om het kennisniveau en de inzichten van de gemeente te versterken. De bovenstaande inspanningen zijn nodig om aan het Klimaatakkoord en het collegeprogramma van gemeente Bodegraven-Reeuwijk te voldoen.

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

We gaan de Toekomstvisie op onderdelen concreter uitwerken in gebiedsvisies en plannen, te beginnen in de zogenaamde Oude Rijnzone in Bodegraven Noord. Onder andere hieruit moeten dan concrete projecten voortkomen die tot realisatie komen in de periode vanaf 2025. Voor zowel de korte als de middellange termijn zetten we zowel in op binnenstedelijke locaties als op nieuwbouw aan de randen. Dit draagt bij aan onze doelstelling 250 woningen per jaar te realiseren.

Vooruitlopend op definitieve woningbouw werken we samen met de woningcorporaties aan het snel, maar ook zorgvuldig realiseren van 40 tot 100 tijdelijke woningen. Tijdelijk betekent dan 10 tot maximaal 15 jaar. De doelgroep die in aanmerking komt voor deze tijdelijke woningen bestaat uit een combinatie van starters, spoedzoekers en statushouders.

Een ander belangrijk project wat in 2024 verder vorm krijgt is het realiseren van de arbeidsmigrantenhuisvesting ten zuiden van de afrit Bodegraven nabij de Mc Donald's.

Tot slot, maar zeker niet onbelangrijk is de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2024 na jarenlange vertraging. In 2024 zullen we extra aandacht moeten besteden aan het zo soepel mogelijk laten lopen van het werken met deze wet. Eventuele onvoorziene problemen kunnen leiden tot extra noodzakelijke inzet of vertraging van plannen. Door een gedegen voorbereiding in 2023 stellen wij echter alles in het werk dit waar mogelijk te voorkomen.

Financieel beeld

In het collegeprogramma 2022-2026 wordt aangegeven dat wij prioriteit geven aan het op orde krijgen én houden van ons huishoudboekje. Dit betekent een maximale schuld van 144 miljoen in 2026 en we handelen binnen de afgesproken financiële kaders. Daarmee is onze gezamenlijke missie om de financiële positie weer gezond te krijgen het overstijgende kader waar alle andere onderwerpen ondergeschikt aan zijn. Er is veel commitment over de noodzakelijkheid van dit financieel duurzame kader.

Dit financieel duurzame kader brengt lastige momenten/keuzes met zich mee en vraagt een gezamenlijk financieel bewustzijn van raad, college én organisatie. Binnen dit financieel bewustzijn past het financiële kader dat de besluitvorming met betrekking tot het herstelplan/begroting 2023-2026 onverkort wordt uitgevoerd. Ook deze Kadernota vraagt om keuzes gezien de opgave die er voorligt. De opgave waar we voor staan is weergegeven in onderstaande tabel.

	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Saldo volgens begroting 2023	0	0	0	0
Doorwerking bestaand beleid	-1.519	-811	755	870
Onvermijdelijke uitgaven	-874	-902	-929	-1.111
Opgave Kadernota	-2.393	-1.713	-174	-241

Zoals uit bovenstaand financieel beeld blijkt zijn extra maatregelen noodzakelijk om tot een structureel sluitende Kadernota te komen. De belangrijkste oorzaken van de afwijking van het positief sluitende meerjarenperspectief wat in de Begroting 2023 is gepresenteerd zijn:

- De sterk gestegen loonkosten binnen onze eigen gemeente door de nieuwe CAO (in totaal bijna 2 miljoen structureel);
- De gestegen energiekosten voor gemeentelijke aansluitingen (€ 250.000,- structureel);
- De ingediende begrotingen voor 2024 van de verbonden partijen (o.a. Ferm Werk, BSGR, ODMH) welke forse extra kosten met zich meebrengen (in totaal bijna 2 miljoen structureel);
- Onvermijdelijke kosten om de gladheidsbestrijding duurzaam toekomstbestendig te kunnen blijven uitvoeren (€ 200.000,- structureel);
- Het onvoldoende gecompenseerd worden via de Algemene uitkering vanuit het rijk voor de gestegen kosten.

Op de kosten voor gladheidsbestrijding en gestegen energiekosten na zijn dit kosten die voortkomen uit de doorwerking van bestaand beleid. We zien met hier met name dat de ingediende begrotingen van onze verbonden partijen onevenredig hard zijn gestegen. In de ingediende zienswijzen is hier onlangs al inhoudelijk op ingegaan. Voor de komende jaren vraagt het onder controle brengen en houden van de kosten voor verbonden partijen nadrukkelijk en blijvend aandacht van zowel raad, college als organisatie. Omdat wij onderdeel zijn van een groter geheel en vaak een beperkt aandeel hebben is het zoeken van de samenwerking hierin met andere deelnemers essentieel om veranderingen te kunnen doorvoeren.

Onvermijdelijke uitgaven

We zien in 2024 een aantal uitgaven op ons af komen die niet eerder waren voorzien maar we als onvermijdelijk beschouwen.

Voorgestelde wijzigingen (inclusief maatregelen)

Tenslotte is in deze kadernota een aantal voorgestelde wijzigingen opgenomen (inclusief maatregelen) die worden voorgesteld welke moeten leiden tot een structureel positief resultaat. Dit met als doel de financiële ambities te realiseren en tegelijkertijd de ambities uit het coalitieakkoord en collegeprogramma uit te kunnen blijven voeren. Uiteindelijk leidt dit tot het volgende totaal beeld van deze Kadernota.

	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Saldo volgens begroting 2023	0	0	0	0
Doorwerking bestaand beleid	-1.519	-811	755	870
Onvermijdelijke uitgaven	-874	-902	-929	-1.111
Opgave Kadernota	-2.393	-1.713	-174	-241
Voorgestelde wijzigingen	2.441	1.902	2.092	1.592
Resultaat Kadernota 2024 - 2027	48	189	1.918	1.351

Zoals uit de tabel blijkt sluit de Kadernota in 2024 en 2025 met een minimale plus. In de voorbereiding van de Kadernota heeft dit beeld er, zeker voor het verschijnen van de meicirculaire, een stuk slechter uitgezien. Daardoor hadden wij eerder de verwachting dat een extra stijging van de OZB met 2% onvermijdelijk zou zijn. Met het huidige financiële vooruitzicht is dit echter niet meer nodig. Daarom is een extra stijging van de OZB niet in de Kadernota opgenomen.

DOORWERKING BESTAAND BELEID

In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de onderwerpen die worden verstaan onder de doorwerking van het bestaande beleid. Onder de tabel worden de individuele posten uit deze tabel nader toegelicht.

bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027
Doorwerking bestaand beleid				
- Algemene uitkering gemeentefonds	2.243	2.976	4.591	4.681
- Idem, areaaluitbreiding	31	35	94	94
- Kosten areaaluitbreiding	-31	-35	-94	-94
- Indexatie uitgaven 2024	-792	-792	-792	-792
- Indexatie belastingen en heffingen 2024	840	840	840	840
- C.A.O.-loonkosten 2023	-950	-950	-950	-950
- Ontwikkeling loonkosten 2024 (C.A.O.)	-984	-984	-984	-984
- Verbonden partijen	-1.876	-1.901	-1.950	-1.925
Totaal doorwerking bestaand beleid	-1.519	-811	755	870

Algemene uitkering gemeentefonds

De meicirculaire geeft het volgende beeld.

2024	2025	2026	2027
2.243	2.976	4.591	4.681

Areaal Algemene uitkering gemeentefonds en kosten uitvoering

Het is wenselijk om uitgaven die te maken hebben met areaaluitbreiding in de begroting te ramen. Groei van de gemeente (areaal) brengen namelijk ook uitgaven met zich mee. De openbare ruimte bijvoorbeeld zal onderhouden moeten worden en dit kost geld. Om hier uitvoering aan te geven worden de extra inkomsten in de Algemene Uitkering ten gevolge van de groei (meer woningen) in programma 10 "Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien" als reservering geraamd. Deze reservering dient vervolgens als dekking voor uitgaven die zich in enig jaar voordoen. Spelregel daarbij is wel dat – om van deze post gebruik te mogen maken – er eerst een onderbouwd plan aan het college wordt voorgelegd.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
31	35	94	94	Algemene uitkering
-31	-35	-94	-94	Uitgaven

Indexering uitgaven 2024 /Indexatie belastingen en heffingen

In de afgelopen jaren is voor toepassing van de indexatie en inflatie altijd aansluiting gezocht bij de macro economische verkenningen zoals die door het Centraal Planbureau werden afgegeven. In al die jaren was er steeds sprake van een zeer gematigde inflatie die schommelde rond de 1%. Afwijkingen ten opzichte van die raming gaven zelden tot nooit aanleiding tot vragen of opmerkingen. Sinds de oorlog in Oekraïne ziet de wereld er echter totaal anders uit. Rente en inflatie zijn in korte tijd explosief gestegen en nopen tot een heroverweging van het door de gemeente gehanteerde inflatiebeleid.

De tot op heden gehanteerde macro-economische verkenningen sluiten, waar het gaat om het uitgavenpatroon van gemeenten, redelijk aan maar richten zich nadrukkelijk ook op uitgaven in de gezinsconsumptie. Zoals gezegd gaf dat bij 1% niet zoveel afwijking, maar gaat dat bij grotere afwijkingen meer wringen. Daarom is gekeken naar indexen die meer bij de gemeentelijke uitgaven aansluiten. De voorjaarsnota die door het Rijk wordt opgesteld geeft daarvoor betere handvatten. Daar komt bij dat ook de algemene uitkering die gemeenten van het Rijk ontvangen, van diezelfde basis uitgaan en daarmee dus synchroon verlopen. Op basis van de indexaties van de loonontwikkeling, exploitatiebudgetten en investeringen wordt uitgegaan van een gemiddelde van 4.2% ten behoeve van de belastingheffing. Gezien de financiële opgave worden de subsidies in 2024 niet geïndexeerd.

2024	2025	2026	2027
-792	-792	-792	-792
840	840	840	840

Cao loonkosten 2023

Op basis van de recent gesloten Cao voor gemeentepersoneel is een doorrekening gemaakt van de gevolgen die dit voor onze begroting heeft. De effecten daarvan gaan in 2023 in en hebben een structureel effect. Dit effect is in deze Kadernota verwerkt. Omdat de huidige Cao in principe voor 2023 en 2024 geldt, is nog geen rekening gehouden met mogelijke latere Cao's.

2024	2025	2026	2027
-950	-950	-950	-950

Ontwikkeling loonkosten 2024

De huidige Cao geldt tot en met 31 december 2023. In de voorjaarsnota 2023 van het Ministerie van Financiën wordt er voor de Cao 2024 rekening gehouden met een loonstijging van 5,2% voor gemeenteambtenaren. De recent gesloten Cao plus de aannames uit de voorjaarsnota, resulteren in een stijging van onze loonkosten met € 884.000,-.

Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de actualisering van het functiehuis (zie ook hieronder). De verwachting is dat voor een aantal functies dit gevolgen voor de inschaling zal hebben. Op dit moment daar nog geen harde berekening van te maken, maar voor nu wordt rekening gehouden met circa 15 functies met een effect van zo'n € 6.000,- a € 7.000,- per jaar; in totaal een bedrag van € 100.000,-.

2024	2025	2026	2027
-984	-984	-984	-984

Verbonden partijen

Er ligt een raadsvoorstel zienswijzen verbonden partijen bij de gemeenteraad. In dat voorstel is een overzicht gegeven van de financiële effecten van de Kadernota's van al onze verbonden partijen. Die tellen op tot een bedrag van ongeveer 1,9 miljoen euro. Dat bedrag is meegenomen in deze Kadernota.

2024	2025	2026	2027
-1.876	-1.901	-1.950	-1.925

ONVERMIJDELIJKE UITGAVEN

In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de onderwerpen die worden verstaan onder de doorwerking van het bestaande beleid. Onder de tabel worden de individuele posten uit deze tabel nader toegelicht.

	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Onvermijdelijke uitgaven				
- Gladheidbestrijding (2)	-200	-200	-200	-200
- Markt- en stagelden (3)	-19	-19	-19	-19
- Onderhoudskosten markt (3)	-20	0	0	0
- IHP Onderwijs (4)	0	-10	0	-20
- Bewegingsonderwijs (4)	-37	-37	-37	-37
- Regionale samenwerking Jeugdzorg (6)	-169	-169	-169	-169
- Schulddienstverlening (6)	-64	-64	-64	-64
- Omgevingswet (8)	0	0	-70	-219
- Energiekosten gemeentelijke aansluitingen (9)	-250	-250	-250	-250
- Budget CISO (9)	0	-13	0	-13
- Privacy Officer (9)	-80	-80	-80	-80
- Information Security Officer (9)	-25	-25	-25	-25
- iLog (9)	-10	-5	-5	-5
- BGT-applicatie (9)	0	-30	-10	-10
- Taakmutatie AU - Hervormingsagenda jeugd (10)	1.793	1.057	0	0
- Hervormingsagenda jeugd (10)	-1.793	-1.057	0	0
Totaal onvermijdelijk	-874	-902	-929	-1.111

* De getallen tussen haakjes staan voor het programma uit de programma-indeling uit de begroting waar het onderwerp in thuishoort.

Gladheidbestrijding (2)

De overeenkomst met Bunnik BV is afgelopen. Uit marktconsultatie blijkt een gelijksoortige werkwijze niet meer haalbaar. Alle partijen werken met computergestuurde strooiers uit oogpunt van veiligheid chauffeurs en duurzaamheid (minder zoutverbruik). Ondanks de investering bij Cyclus met samenwerking van de gemeente Gouda, blijkt substantiële verhoging van de structurele kosten onontkoombaar. In juni volgt hierover een voorstel met concept raadsbesluit over de definitieve hoogte van het budget. Vooralsnog ramen wij de structurele verhoging op € 200.000,-. Hier is als uitgangspunt genomen dat de winters gemiddeld genomen steeds milder worden.

2024	2025	2026	2027
-200	-200	-200	-200

Markt- en staangelden (3)

Ieder jaar worden er inkomsten uit de markt- en staangelden verkregen. Voor 2024 worden die geraamd op € 52.000,-. Dit is geraamd op basis van de werkelijke inkomsten uit de marktgeden voor 2023. Het geraamde bedrag is lager dan de raming voor 2023. De raming van € 71.000,- is te positief derhalve nemen we nu een structureel nadeel op van €19.000,-.

2024	2025	2026	2027
-19	-19	-19	19

Onderhoudskosten markten (3)

Kosten voor onderhoud stijgen door verouderd systeem dat met veel storingen kampt. De huidige marktvoorzieningen zijn niet conform de Arbowetgeving. Het verzoek is een investering in een nieuw marktsysteem en marktbeheerder/VOP om veiligheidsrisico te vermijden. Investering +/- € 20.000,-. Enerzijds overtreden wij momenteel de Arbowetgeving, doordat in de huidige situatie de marktondernemers alles zelf aansluiten. Dit zou de Marktmeester en of andere VOP-er moeten doen na te zijn aangewezen. Wij overtreden de Arbowetgeving door de gebruiker de installatie (zwerfkasten) aan te laten sluiten. Anderzijds kunnen wij dit wel oplossen door de Marktmeester op te leiden als VOP en hem/haar bij aanvang en einde van het gebruik (di, vrij, zat en tijdens evenementen) de installatie aan en af te koppelen. Heikel punt hierbij is dat bij storingen deze dan ook moet komen. Echter voorkomen dat mensen het zelf blijven doen is lastig en Arbo technisch ongewenst.

2024	2025	2026	2027
-20	0	0	0

IHP Onderwijs (4)

Dit betreft de wettelijke verplichting om eenmaal in de vier jaar integraal en een tussentijdse actualisatie op het IHP (Integraal huisvestingsplan) te doen.

2024	2025	2026	2027
0	-10	0	-20

Bewegingsonderwijs Bijzonder Onderwijs en Openbaar Onderwijs (4)

We zien de afgelopen jaren de financiële druk op de huidige budgetten voor de wettelijke taken die voortvloeien uit het onderdeel bewegingsonderwijs oplopen. Een stijgend aantal leerlingen bij een aantal scholen alsmede een wetswijziging voor het onderwijs waarin zij wettelijk verplicht worden om 2x per week bewegingsonderwijs te verzorgen is daar vooral debet aan. De kosten stijgen zowel voor het gebruik van de accommodaties voor het bewegingsonderwijs als voor de kosten van het vervoer naar de accommodaties.

Binnen de toepassing van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bodegraven-Reeuwijk 2019 stijgt het aantal uren waarvoor het gebruik van accommodaties wordt toegekend van 132 klokuren per week in het schooljaar 2021/2022 naar 150 klokuren per week in het schooljaar 2022/2023 en 156,75 klokuren per week in het schooljaar 2023/2024. Het effect in kostenstijging en het niet meebewegen van de budgetten met de indexering gaat daarmee richting het niveau dat het beschikbare budget structureel wordt overschreden met ongeveer € 10.000,- op jaarbasis. Daarnaast wordt conform een eerder collegebesluit het vervoer naar de accommodatie voor bewegingsonderwijs per 1 augustus 2023 meervoudig onderhands aanbesteed. Het betreft de actualisering van een contract dat reeds sinds 2011 niet meer rechtsgeldig was waardoor verouderde tarieven werden betaald. De correctie in prijs is inmiddels bekend en betekent ten minste een verdubbeling van het huidige tarief. De kosten die gemoeid zijn met het vervoer stijgen in dat geval met € 27.000 per jaar. Dit brengt het totale financiële effect van de ontwikkelingen binnen het bewegingsonderwijs voor 2024 op € 37.000,- op jaarbasis.

2024	2025	2026	2027
-37	-37	-37	-37

Regionale Samenwerking Jeugdzorg en Wet maatschappelijke ondersteuning Midden-Holland (6)

Verrekening kosten regionale samenwerking	Begroting 2023 (zoals vastgesteld in de colleges)	Incidentele kosten 2023 tlv de reserve	Structurele kosten 2024 tlv lokale begroting	Incidenteel aangemerkte kosten 2024 tlv reserve
Bodegraven-Reeuwijk	€ 923.223	€ 138.443	€ 169.208	€ 269.560
Gouda	€ 1.962.286	€ 286.997	€ 350.774	€ 558.808
Krimpenerwaard	€ 1.488.090	€ 220.941	€ 270.039	€ 430.192
Waddinxveen	€ 828.820	€ 121.338	€ 148.302	€ 236.256
Zuidplas	€ 1.164.291	€ 177.282	€ 216.678	€ 345.184
Totaal	€ 6.367.009	€ 945.000	€ 1.155.000	€ 1.840.000

Verzoek

Het BOSD vraagt de colleges om de structurele kosten te verwerken in de lokale begroting bij de kadernota/zomernota. Daarnaast vraagt het BOSD aan Gouda om de incidentele kosten in de P&C documenten mee te nemen en ten laste van de reserve BW/MO/VO te brengen.

De vijf gemeenten in de regio Midden-Holland hebben een structurele samenwerking rondom het sociaal domein (Wmo en Jeugdzorg). Ambtelijk wordt in de gemeenten Midden-Holland sinds een jaar gewerkt met het toewerken naar een gezamenlijke regionale werkorganisatie voor het sociaal domein. Doel is vooral om de versnippering in taken en verantwoordelijkheden centraal te organiseren en daarmee tot betere aansturing en besluitvorming te komen. Hierbij is gekozen voor het scheiden van regionale en lokale rollen en daarmee voor een ontvlechting van Gouda. Ook de financiën komen steeds beter in beeld en wordt vormgegeven aan het daadwerkelijk delen van de kosten van de werkorganisatie, waardoor er vormgegeven wordt aan de gezamenlijkheid. Ook is het noodzakelijk om een stap te zetten op een aantal kerntaken. Hiermee werkt Midden-Holland toe naar een robuuste werkorganisatie, welke altijd noodzakelijk is (of nu wel of niet gekozen wordt voor een Gemeenschappelijke Regeling).

2024	2025	2026	2027
- 169	-169	-169	-169

Schulddienstverlening (6)

De uitvoering van de schuldhulpverlening is een wettelijke taak van de gemeente en valt onder de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze wet regelt dat mensen met (dreigende) problematische schulden bij gemeenten terecht kunnen voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet. Eind 2022 is er om moverende redenen besloten om de schulddienstverlening met ingang van 1 april 2023 anders te organiseren en onder te brengen in de gemeentelijke organisatie. Dat betekent: direct contact met inwoners over (advies) schulden en betalingsachterstanden, integrale intake, plan van aanpak en begeleiding, monitoring traject. Het regelen van schulden wordt door de Kredietbank Nederland uitgevoerd. Voor de uitvoering van schulddienstverlening in eigen beheer zijn extra uitvoeringsmiddelen nodig omdat de verwachting is dat de schulddienstverlening gaat toenemen. De reden daarvoor is dat er in de gemeente geen afwijzingsgrond is en nu toegankelijker is voor schulddienstverlening. Elke inwoner kan in eerste instantie bij de gemeente terecht. Door nu achter de voordeur te komen die eerst gesloten was komt er meer vraag voor hulp en ondersteuning. De komende drie jaar wordt gewerkt aan het terugdringen van recidive. Daarnaast wordt de doorlooptijd van trajecten vanaf 1 juli 2023 aangepast naar 1,5 jaar (i.p.v. 3 jaar) dat heeft een aanzuigende werking op de schulddienstverlening. Zeker in het begin. Door actief in te zetten op de vroeg signalering zullen ook de aanvragen toenemen. Daarnaast wordt een toename van ondernemers verwacht die in de financiële problemen komen (en al zijn maar nog niet gemeld). De gemeente zet met schulddienstverlening ook in op een effectieve nazorg. Al met al wordt verwacht dat de kosten daarom toenemen. Er zal daarom ook moeten worden geïnvesteerd in 0,5 fte aan administratieve ondersteuning van het team schulddienstverlening. De verwachting is dat de kosten de komende 3 jaar toenemen voor budgetbeheer, Kredietbank Nederland, ondersteuning ondernemers en personeel (administratief). Inschatting kosten: 0,5 fte in schaal 7 voor 20 uur per week (€ 28.000,-) **plus** toename structurele uitvoeringskosten (€ 36.000,-).

2024	2025	2026	2027
-64	-64	-64	-64

Omgevingswet (8)

In 2024 zullen we extra aandacht moeten besteden aan het zo soepel mogelijk laten lopen van het werken met deze wet. Eventuele onvoorziene problemen kunnen leiden tot extra noodzakelijke inzet of vertraging van plannen. Door een gedegen voorbereiding in 2023 stellen wij echter alles in het werk dit waar mogelijk te voorkomen. De kosten voor 2026 en 2027 zijn opgenomen in lijn met het vastgestelde collegebesluit 'plan van aanpak implementatie Omgevingswet'.

2024	2025	2026	2027
0	0	-70	-219

Energiekosten gemeentelijke aansluitingen (9)

De gemeente beheert ongeveer 350 aansluitingen zoals gebouwen, rioolgemalen, openbare verlichting etc.

Dit jaar starten we een de nieuwe Europese aanbesteding inkoop elektriciteit en gas voor de inkoop van 2024 en 2025 met eventuele extra optie jaren.

Afhankelijk van de nieuwe contractvoorwaarden en marktarieven zal er een prijsindicatie kunnen gegeven worden van het effect op de begroting.

Daarentegen zien we door de economische omstandigheden van afgelopen jaren dat het huidige budget niet toereikend is geweest en de verwachting is, omdat deze omstandigheden nog weinig zijn veranderd, dat dit budget verhoogd moet worden met een substantieel bedrag van € 250.000,-. Dit bedrag is tot stand gekomen met een doorberekening van de inkomende facturen van Q1 2023 en in acht houdend met de jaarafrekening met 2022.

2024	2025	2026	2027
-250	-250	-250	-250

Privacy en Informatiebeveiliging (9)

PO en ISO: Aanstellen Privacy Officer (PO) en ISO (informatiebeveiligingsadviseur). Deze functies zijn nieuw binnen onze organisatie, maar dienen gezien het wettelijk kader (AVG) en de toenemende scherpste van de AP (Autoriteit Persoonsgegevens) ingeregeld te worden (scheiding FG-toetsend / PO-adviserend en CISO-toetsend / ISO-adviserend). Inregelen van deze functies zorgt tevens voor verbetering van de efficiëntie met betrekking tot privacy en security.

Uit de nulmeting van BMC is gebleken dat er een aantal significante achterstanden zijn op het gebied van gegevensbescherming. Hiervoor is het noodzakelijk om de achterstanden in kaart te brengen en een planning te (laten) maken.

Budget CISO (Informatiebeveiliging): in de management letter 2022 is opgenomen dat er gezorgd moet worden voor een adequate financiering van ICT en informatiebeveiliging, met een eigen toereikend budget voor de CISO. Het huidige budget (€ 12.028,-) is niet toereikend. Van dit bedrag worden de verplichte audit kosten betaald, maar er is verder geen budget om bv pentesten, phishing mails etc. uit te (laten) voeren. Voorgesteld wordt de pentest eenmaal in de twee jaar te laten uitvoeren en het budget daarom om het jaar te verhogen naar € 25.000,-.

Budget FG (Privacy): de verwerkingsverantwoordelijke (de gemeente) is verplicht de FG voldoende middelen te verstrekken om zijn taak uit te voeren. Als de privacy organisatie binnen de gemeente op orde is zullen we daar meer inzicht in hebben. Momenteel is nog onduidelijk hoeveel middelen we nodig denken te hebben, in de volgende Kadernota komen we hierop terug.

iLog: Het loggen van bestanden is een beveiligingsverplichting.

FG, CISO en Gegevensbeheer zijn in de oriënterende fase om iLog van PinkRocade aan te schaffen.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
0	-13	0	-13	Budget CISO
-80	-80	-80	-80	Privacy Officer
-25	-25	-25	-25	Information Security Officer
-10	-5	-5	-5	iLog

Vervanging BGT applicatie (9)

In 2025 moet de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) applicatie vervangen worden. De huidige softwareleverancier van onze BGT applicatie is bezig met het ontwerpen van een nieuwe BGT applicatie die in de Cloud staat. Hiervoor is waarschijnlijk een eenmalig bedrag nodig van maximaal €20.000,- dat in de exploitatie moeten worden opgenomen conform de regels van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). De onderhoudskosten voor de huidige applicatie die on-premise staat zijn €10.000,- per jaar. De jaarlijkse onderhoudskosten voor de nieuwe BGT applicatie in de Cloud worden ongeveer €15.000 - €20.000,-.

2024	2025	2026	2027
0	-30	-10	-10

Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 (10)

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de VNG hebben samen de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 opgesteld omdat het huidige jeugdstelsel niet houdbaar is. De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het rijk op 2 juni 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt. Hierbij is de uitspraak van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt. De Hervormingsagenda Jeugd moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. Ondertussen is een onderhandelingsakkoord bereikt welke op 14 juni wordt voorgelegd aan de ALV.

De Commissie van Wijzen heeft in haar uitspraak van mei 2021 vastgesteld dat een besparingspotentieel van circa 1 miljard euro vanaf 2027 haalbaar moet zijn. Dit vormt de financiële doelstelling van de agenda, op basis van de afgesproken maatregelen. Daarbij is door partijen vastgesteld dat er voor een bedrag van 650 miljoen euro overeenstemming bestaat over de mogelijke haalbaarheid van de maatregelen. Voor de overige circa 380 miljoen euro is de raming van een aantal voornemens en maatregelen met meer onzekerheden omgeven, zowel voor wat betreft de opbrengst alsmede de uitharding. Het rijk stelt daarvoor met ondersteuning van de gemeenten een nadere afbakening van de reikwijdte van de Jeugdhulpplicht vast. Dit dient in belangrijke mate het laatste deel van de besparing te realiseren. Aangezien in de praktijk moet blijken wat het reële potentieel van de maatregelen is, is afgesproken dat het aan de deskundigencommissie is te oordelen over de vraag welke partij de verantwoordelijkheid draagt voor het dekken van eventuele tekorten. Voor de verwerking in de gemeentelijke begroting raadt de VNG aan de bedragen, zoals gebruikelijk, over te nemen zoals deze zijn c.q. worden gepresenteerd in de gemeentefonds circulaires.

De meicirculaire laat voor de jaren 2024 en 2025 met betrekking tot de Hervormingsagenda een positief effect zien. Dit effect is echter nog "fragiel" en wordt mogelijk nog bijgesteld. Bovendien kunnen zich nog aanspraken voordoen die een beroep op deze compensatie zullen doen. Gezien al deze onzekerheden stellen wij voor om dit bedrag in programma 10 (Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien) apart te zetten (voorzichtigheidsprincipe) zodat dit zo nodig als dekking kan worden ingezet. Via de reguliere P&C producten zullen wij dit budget monitoren. Voor bestedingen ten laste van deze post zullen wij u zo nodig voorstellen doen. Overigens staat deze compensatie los van de te realiseren bezuinigingen op dit onderdeel.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
-1.793	-1.057	0	0	Budgetneutraal, gekoppeld aan mutatie AU programma 10 (Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien)
1.793	1.057	0	0	Hervormingsagenda AU

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN (INCLUSIEF MAATREGELEN)

In onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de onderwerpen die worden verstaan onder de voorgestelde wijzigingen (inclusief maatregelen). Onder de tabel worden de individuele posten uit deze tabel nader toegelicht.

	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Voorgestelde wijzigingen (inclusief maatregelen)				
- motie bijplanten bomen deels niet uitvoeren (2)	75	75	75	75
- Budget particulier groen (2)	10	10	10	10
- Kosten ingrepen kabels en leidingen tot 10 m berekenen (2)	10	10	10	10
- Verkeer algemeen (2)	10	10	10	10
- Camera's plassengebied (2)	-21	0	0	0
- Verhoging toeristenbelasting met 5% (3)	25	25	25	25
- Inkomensafhankelijke eigen bijdrage WMO (6)	0	0	205	205
- IZA/GALA/SPUK (6)	200	200	200	0
- Taakstelling Algemene Subsidieverordening (6)	0	200	400	400
- Cdoke uitvoeringscapaciteit energietransitie (7)	-1.041	-635	0	0
- Extra Rijksmiddelen Cdoke (7)	1.041	635	0	0
- Kosten Cyclus (7)	-100	-100	-100	-100
- Dekking uit hogere afvalstoffenheffing (7)	100	100	100	100
- Afkeur afvalvrachten (7)	-25	-25	-25	-25
- Dekking uit hogere afvalstoffenheffing (7)	25	25	25	25
- CO2-heffing (7)	-40	-40	-40	-40
- Dekking uit hogere afvalstoffenheffing (7)	40	40	40	40
- Kosten WKO Weideveld (7)	-150	-150	-30	-30
- WKO Weideveld dekken uit bestaand budget duurzaamh. (7)	150	150	30	30
- Verhogen kostendekkendheid heffingen (vnl grafrechten) (7)	50	50	50	50
VERVOLG TABEL ZIE VOLGENDE PAGINA				

	2024	2025	2026	2027
Voorgestelde wijzigingen (inclusief maatregelen)				
- Realisatie tijdelijke woningen (8)	-55	-55	-55	-55
- Verminderen afname uren ODMH (8)	150	150	150	150
- Extra subsidie op realisatie Woningbouwambitie (8)	200	150	100	50
- Datagedreven werken (9)	-60	-60	-60	-60
- Inhaal realisatie taakstelling vastgoed (9)	150	0	0	0
- Omzetten inhuur naar vast personeel (9)	100	100	100	100
- Verwarming gemeentehuis lager (9)	25	25	25	25
- Duurzame gezonde organisatie (9)	-150	-150	-150	-150
- GEM chatbox (9)	0	-10	-10	-10
- Nog te realiseren taakstelling (9)	732	182	107	-143
- Toerekenen 9% overhead aan investeringen en grexen (9)	990	990	900	900
Totaal voorgestelde wijzigingen	2.441	1.902	2.092	1.592

* De getallen tussen haakjes staan voor het programma uit de programma-indeling uit de begroting waar het onderwerp in thuishoort.

Motie bomenplanten niet uitvoeren (2)

De afgelopen periode is de motie 'bij planten bomen' uitgevoerd. Voor deze motie is jaarlijks € 100.000 beschikbaar.

De doelstelling van deze motie is om, in aanvulling op het bestaande beleid, extra bomen te plaatsen op plekken waar hittestress is. Dit betekent relatief grote investeringen per boom (ca. € 5.000).

Voor 2023 is het budget van de motie afgeraamd met € 75.000. Het restant van het budget wordt ingezet in lijn met de doelstelling van de motie. Voor 2024 en verder wordt voorgesteld het budget naar 0 terug te brengen en het budget klimaatadaptatie met € 25.000,- te verhogen. Per saldo levert dit een voordeel op van € 75.000,- structureel.

2024	2025	2026	2027
75	75	75	75

Budget Particulier groen (2)

Voor 2023 en 2024 heeft de raad een budget beschikbaar gesteld van jaarlijks € 40.866,-. Hiervan wordt 60% besteed aan subsidie en 40% aan de actie geveltuinen. Op beiden zouden we kunnen bezuinigen, totaal 25% / € 10.000. Dus subsidieplafond te verlagen van € 24.500,- naar € 19.000,- en geveltuinen te maximaliseren op €11.866,- (nu € 16.366,-).

2024	2025	2026	2027
10	10	10	10

Kosten ingrepen kabels- en leidingen tot 10 meter berekenen (2)

Op dit moment worden er voor kabelboeren voor ingrepen van 0 tot 10 meter geen kosten gerekend. Vanaf 10 meter zijn allerlei regelingen van toepassing. Grove inschatting is dat er met het wel toepassen van deze regeling structureel € 10.000,- extra binnen wordt gehaald vanaf 2023. Randvoorwaarde hiervoor is dat er in 2^e helft 2023 een investering nodig is om de verordening etc. aan te passen wat een overschrijding (minder opbrengst) op inkomsten kabels en leidingen oplevert in 2023.

2024	2025	2026	2027
10	10	10	10

Verkeer algemeen (2)

Er kan € 10.000,- bespaard worden op verkeer algemeen. Het gevolg hiervan is dat er meer 'nee' wordt gezegd en minder wordt uitgezocht, bijvoorbeeld wanneer er meldingen zijn dat er te hard wordt gereden of er te weinig parkeerplaatsen zijn.

2024	2025	2026	2027
10	10	10	10

Camera's plassengebied (ANPR) (2)

Dit project heeft vertraging opgelopen en wordt daardoor niet in 2023 uitgevoerd. Daarom wordt het budget voor 2024 opnieuw opgevoerd.

2024	2025	2026	2027
-21	0	0	0

Extra verhoging toeristenbelasting met 5% (3)

Gezien de financiële situatie vinden wij een eerlijke verdeling van de lusten en lasten belangrijk. Daarom vinden we het redelijk ook vanuit recreatie en toerisme een bijdrage te vragen. Dit in de vorm van het volgend jaar eenmalig extra verhogen van de toeristenbelasting met 5%.

2024	2025	2026	2027
25	25	25	25

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage WMO (6)

De eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp wordt weer afhankelijk van het inkomen van de hulpbehoevende. Vanaf 2026 wordt het inkomen meegewogen bij de vaststelling van de hoogte van de eigen bijdrage. Nu geldt voor iedereen die deze hulp krijgt een vaste eigen bijdrage van 19 euro per maand. Huishoudens met een inkomen vanaf € 30.000,- gaan vanaf 2025 meer betalen. Dat begint met zo'n € 6,70 per maand extra, tot een eigen bijdrage van maximaal € 255,- per maand voor mensen met een inkomen vanaf circa € 66.000,- per jaar. De meeste huishoudens hebben een gemiddeld inkomen tot € 30.000,- dus blijven € 19,- per maand betalen. Dit zal per saldo een gunstig effect hebben maar vanuit het Rijk verwachten we ook een verrekening met de algemene uitkering.

2024	2025	2026	2027
0	0	205	205

IZA-GALA- SPUK gelden; centralisering 2023-2026 (6)

Het Rijk heeft een centralisering en efficiencyslag per 2023 aangekondigd komt op specifieke subsidies. Het betreffen oude en nieuwe subsidies binnen het sociaal domein en aanverwante domeinen, o.a. sport, combinatiefuncties, mantelzorg, opgroeien en volksgezondheid, terugdringen onderwijsachterstanden, leefomgeving, versterken sociale basis, eenzaamheid en welzijn op recept. Gelijktijdig worden er vanuit de Zorgwet extra middelen beschikbaar gesteld aan de regio Midden-Holland voor de uitwerking van het Integraal Zorgakkoord (IZA). Het doel van dit programma is een ketensamenwerking en een kostenreductie in de zorg door efficiënter gebruik te maken van het preventiekader van gemeenten. Centraliseren betekent dat het Rijk de zeggenschap over de subsidies overneemt inclusief de aan gemeenten beschikbare gedecentraliseerde middelen. Het Rijk stelt extra doelen en voorwaarden aan de GALA- en IZA-gelden. De impact van de regeling toont zich pas 2^e helft 2023. Wij hebben onlangs de toewijzingsbeschikking gekregen van het Rijk op onze aanvraag voor 2023 van € 545.000,- (100%) . Voor 2024 volgt de toewijzing eind december dit jaar. We moeten rekening houden dat uiteindelijk in 2026 slechts acht integrale projecten in aanmerking kunnen komen voor een maximale structurele subsidie van € 428.000,-. Het is wel duidelijk dat de rol en taken van gemeenten geïntensiveerd worden, maar het is nog niet duidelijk in welke mate de centralisering impact heeft op onze eigen begroting. Wij verwachten dat er per saldo een positief effect zal zijn in 2024 t/m 2026 van € 200.000,-

2024	2025	2026	2027
200	200	200	0

Taakstelling Algemene Subsidieverordening (6)

Op de gehele subsidieverordening komt een taakstelling die over de komende jaren oploopt van 5% in 2025 naar structureel 10% structureel vanaf 2026. Hieronder vallen diverse subsidies, denk aan bibliotheek, kaasmuseum, etc. Met de vernieuwing van de ASV2024, kan deze taakstelling worden bewerkstelligd. Voor het jaar 2024 wordt geen taakstelling opgelegd maar worden de subsidies niet geïndexeerd. Dit is verwerkt onder doorwerking bestaand beleid, indexatie uitgaven.

2024	2025	2026	2027
0	200	400	400

Cdoke uitvoeringscapaciteit energietransitie (7)

In 2023 is de regeling Cdoke goedgekeurd. Vanuit deze regeling is € 1.903.702,- beschikbaar gesteld in de jaren 2023 tot 2025. Dit bedrag wordt in drie tranches uitgekeerd. In 2024 is dit bedrag € 634.567,-. Dit bedrag is bedoeld voor aanvullende uitvoeringscapaciteit van de energietransitie en als dusdanig geormerkt. Deze middelen zijn nodig voor het aannemen van vaste krachten op o.a. warmteplannen, communicatie, duurzame mobiliteit, Landbouw & landgebruik, circulariteit, economie, en verdere ondersteuning voor deze taken. Ook zullen deze middelen gebruikt worden voor inhuur en onderzoeken om het kennisniveau en de inzichten van de gemeente te versterken en in het kader van een adequate op te RES taak toegeruste regionale programma/ uitvoeringsorganisatie zodat hier meters gemaakt kunnen worden.

De bovenstaande inspanningen zijn nodig om aan het Klimaatakkoord en het collegeprogramma van gemeente Bodegraven-Reeuwijk te voldoen. De verwachting is dat na 2025 nieuwe bedragen worden uitgekeerd. De hoogte hiervan is nog niet helder.

2024	2025	2026	2027
-1.041	-635	0	0
1.041	635	0	0

Kosten Cyclus en duurzame investeringen (7)

De kosten voor Cyclus stijgen aanzienlijk ten opzichte van voorgaande jaren. Afgesproken bijdrage voor duurzame investering in voertuigen die rijden op waterstof. Herberekening voor vegen en onkruid op verharding van +/- € 100.000,-. Indexatie Milieustraat. Meerkosten Milieustraat door milieu-aanpassing kraan en huur extra containers. Deze kosten en investeringen zijn deels reeds gemaakt, alleen nog niet voorgekomen in de begroting van voorgaande jaren. In conclaaf met Cyclus afgesproken de herberekening dit jaar mee te nemen op de eindafrekening. Deze kosten worden in principe gefinancierd uit de afvalstoffenheffing. Deze kosten zijn onontkoombaar en het verzoek is dan ook om hier budget voor beschikbaar te stellen.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
-100	-100	-100	-100	
100	100	100	100	Dekking uit hogere afvalstoffenheffing

Afkeur afvalvrachten (7)

Door alle nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving wordt er een toename van toekomstige afkeur van vrachten verwacht. Deze hogere kwaliteitseisen hebben gevolgen voor de opbrengsten van vrachten afval. Het verzoek is om hier extra budget voor vrij te maken, aangezien de vrachtcontroles strenger worden, extra verwerkingskosten tot gevolg hebben en hiermee de inzamelvergoedingen lager zullen uitvallen.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
-25	-25	-25	-25	
25	25	25	25	Dekking uit hogere afvalstoffenheffing

CO2-heffing (7)

In 2021 heeft de overheid besloten om een CO2-heffing in te gaan voeren, die richting 2030 steeds hoger wordt. Verwerkers moeten investeren in CO2-reductiemaatregelen met extra kosten als gevolg. Vanaf 2024 gaat de overheid deze belasting ook effectief in rekening brengen wat ook een effect gaat hebben op de prijs voor het verbranden van afval. Dit in combinatie met de prognose van de stijgende kosten ten aanzien van de afvalstoffenbelasting zal bezwarend zijn voor de huidige begroting. De kosten zijn nog nader te bepalen.

Ter illustratie: de verbranding van een ton restafval staat gelijk aan +/- 1060 kg aan CO2. Hieronder de stijgende tarieven, dus per uitgestoten ton CO2. Het verzoek om voor deze ontwikkeling extra budget vrij te maken.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Tarief	30,48	41,75	55,94	67,49	79,04	90,59	102,14	113,69	125,24

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
-40	-40	-40	-40	
40	40	40	40	Dekking uit hogere afvalstoffenheffing

WKO Weideveld (7)

Uw raad heeft aangedrongen op het verhogen van de juridische druk op Eteck om hen te doen bewegen hun contractuele afspraken jegens gemeente en inwoners na te komen. Nu de randvoorwaarden voor juridische dwang ingevuld zijn (in gebreke stelling, overleg over minimale prestatie-eisen, verstrijken redelijke termijn, verzamelen fysiek bewijs) heeft het college de opdracht aan La Gro Geelkerken Advocaten verstrekt en gemachtigd een bodemprocedure (en/of kort geding) te starten tegen Eteck.

Naast Juridische kosten is en structurele inzet nodig voor contractmanagement, communicatie, monitoring, aanvullend onderzoek en advies. De kosten van deze juridische procedure kunnen gedekt worden uit de Duurzaamheidsbudgetten.

2024	2025	2026	2027	Opmerkingen
-150	-150	-30	-30	
150	150	30	30	Kosten dekken uit budget duurzaamheid

Verhogen kostendekkendheid heffingen (7)

Op verzoek van de raad heeft het college een notitie kostendekkendheid opgesteld die besproken is in de vergadering van de commissie Bestuur en Financiën van 12 april 2023. Naar aanleiding van die bespreking heeft het college toegezegd om bij de begroting en de belastingverordeningen 2024 met voorstellen te komen voor:

- het verlagen van de kosten door:
  - o een verlaging van het service- en onderhoudsniveau;
- het verhogen van de opbrengsten door:
  - o geen onderscheid meer maken in het tarief tussen één- of meerpersoonshuishoudens bij het vaste deel van de afvalstoffenheffing;
  - o het (geleidelijk) verhogen van de tarieven voor de grafrechten;
  - o het verhogen van de tarieven voor de liggelden.

Dit resulteert in een structureel voordeel van €50.000,- per jaar.

2024	2025	2026	2027
50	50	50	50

Realisatie tijdelijke woningen (8)

We zetten ons in voor de realisatie van tijdelijke woningen. Hiervoor worden kosten gemaakt. Hiervoor wordt een structureel budget van € 55.000,- opgenomen. Het is de verwachting dat de daadwerkelijke realisatie van tijdelijke woningen extra investeringen vragen (inschatting van dit moment is orde van grootte 1-1,5 miljoen). Hiervoor worden separate raadsvoorstellen voor gedaan. Daarnaast blijven we ons inzetten voor de realisatie van permanente woningen waarbij we in het algemeen geen actief gronden aan, tenzij er bijzondere kansen aandienen waarop we als gemeente toch willen anticiperen.

2024	2025	2026	2027
-55	-55	-55	-55

Verminderen afname uren ODMH (8)

De gemeente kan maximaal 5% van de taken die we van de ODMH afnemen verminderen. Dit heeft wel gevolgen voor bijvoorbeeld handhaving. Gezien de financiële opgave waar we voor staan wordt toch voorgesteld de afname van uren met 5% te verminderen. Dit vermindering van af te nemen uren is structureel van aard en levert zodoende een structureel voordeel van €150.000,- op.

2024	2025	2026	2027
150	150	150	150

Extra subsidie op realiseren woningbouwambitie (8)

Er is een voordeel te verwachten van het meer inzetten van bv provinciale subsidies (aanjaagteam) ten behoeve van de woningbouwopgave. Deze schatten we nu in op €200.000,- komend jaar, aflopend naar €50.000,- voor 2027.

2024	2025	2026	2027
200	150	100	50

Data-gedreven werken (9)

Om de gestelde ambities uit het collegeprogramma en het herstelplan rondom de inzet van data te kunnen realiseren zullen we meer moeten investeren in het verder brengen van data-gedreven werken. Op dit moment is er geen structureel budget beschikbaar. Zowel de benodigde techniek als doorontwikkeling van datavaardigheden in onze organisatie vereist de komende jaren om extra aandacht.

2024	2025	2026	2027
-60	-60	-60	-60

Inhalen realisatie taakstelling vastgoed (9)

Omdat in 2023 nog niet de beoogde taakstelling gerealiseerd gaat worden zoals afgesproken in het coalitieakkoord wordt in 2024 een versnelling ingezet.

2024	2025	2026	2027
150	0	0	0

Vervangen ingehuurd personeel voor vast personeel (9)

Momenteel is er sprake van inhuur gedekt door projecten / business cases zoals op het gebied van investeringsprojecten, Grondexploitaties, maar ook meer reguliere taken die tot de normale bedrijfsvoeren moeten worden gerekend. De opvang van Oekraïners is daar slechts één voorbeeld van. Voor een deel van deze categorieën van werk, draagt het werken met een flexibele schil bestaande uit inhuur bij aan de wendbaarheid van de organisatie. Hier kan desalniettemin ingezet worden op het verminderen van de omvang van de flexibele schil. Deze vermindering kan in financiële zin worden ingeschat op een bedrag van € 300.000,- per jaar. Voor een deel komt dit voordeel tot uitdrukking in lagere kosten van investeringen en grondexploitaties en zijn daarom niet zichtbaar in het begrotingsresultaat. Een ander heeft wel direct gevolgen voor de begroting en levert het inzetten op versnelde afbouw van inhuur een extra besparing op van € 100.000,- bovenop de reeds in de begroting 2023 opgenomen efficiencytaakstelling op het personeelsbudget.

2024	2025	2026	2027
100	100	100	100

Verwarming gemeentehuis lager (9)

Door de verwarming in het gemeentehuis lager te zetten wordt verwacht een structurele besparing van circa € 25.000,- per jaar te realiseren.

2024	2025	2026	2027
25	25	25	25

Duurzame en gezonde organisatie (9)

In aanvulling op de doorontwikkeling van de organisatie, zijn er verschillende investeringen nodig in instrumenten om de organisatie op duurzame en gezonde wijze te laten functioneren. Zoals:

- Een jaarlijkse update van het functiehuis HR-21 (hetwelk momenteel integraal geactualiseerd wordt); geregeld terugkerend medewerkers-onderzoek hetgeen leidt tot meer betrokken collega's;
  - Kennisbehoud en kennisversterking door actieve loopbaanbegeleiding en tijdige werving van nieuwe collega's bij aanstaande pensioneringen gelet benodigde overlap tbv overdracht;
  - Wervingsbudget voor de inzet van gespecialiseerde tools, platfora en bureaus om tot snelle en adequate invulling van (soms moeilijk vervulbare) vacatures te komen;
  - Versterking van de financiële functie gelet het financiële herstelplan en de benodigde acties in het kader van de rechtmatigheid zoals implementatie nieuw financieel systeem;
  - Tijdelijke inhuur voor vervanging zieke medewerkers in geval van langdurige ziekte en het niet intern kunnen opvangen daarvan.
- Met deze thema's dragen wij bij aan een duurzame en gezonde organisatie. Hiermee kunnen wij zoveel mogelijk voldoen aan de ambities en de doelstellingen uit het coalitieakkoord en het collegeprogramma. Voor de juiste inzet op deze thema's, is er een structureel budget nodig van € 150.000,-.

2024	2025	2026	2027
-150	-150	-150	-150

Gem Chatbox (9)

Georiënteerd wordt op een chatbot op de website. Presentatie is gegeven door de gemeente Rotterdam en Tilburg. Zij geven aan dat nagenoeg alle vragen voor burgerzaken worden beantwoord door de chatbot. Binnenkort starten deze gemeenten met een pilot om de chatbot in te zetten bij telefonie. Wij zien hier kansen om onze dienstverlening te ontwikkelen en te verbeteren. Wij nemen deze manier van werken mee in de ontwikkeling van het KCC en de efficiency op de formatie.

2024	2025	2026	2027
0	-10	-10	-10

Realiseren taakstelling (9)

De raad heeft voor 2024 en verder een aantal bezuinigingen taakstellingen opgelegd. Deze zullen – samen met de nog te realiseren bedragen - in de begroting 2024-2027 worden geconcretiseerd. Daar is in de afgelopen maanden uitvoering aan gegeven. Dat leidt in de eerste jaren (en dan vooral in 2024) tot een over realisatie van deze taakstelling. Uiteindelijk resteert voor 2027 nog een beperkte taakstelling van € 143.000

2024	2025	2026	2027
732	182	107	-143

Toerekening 9% overhead aan investeringen en grondexploitaties (9)

In de begroting 2023 is besloten de toerekening van ambtelijke capaciteit aan investeringen en grondexploitatie terug te brengen van 19% naar 9% in 2024 en naar 0% vanaf 2024. De reden achter dit besluit was gelegen in het feit dat de begroting erg afhankelijk was (onder druk stond van) deze toerekening. Vanwege de budgettaire ruimte die er vorig jaar was, is besloten deze afhankelijkheid af te bouwen.

Bij nader inzien moet worden vastgesteld dat totaal géén toerekening ook geen realistisch uitgangspunt is. Immers, het is "in gemeenteland" gebruikelijk dat voor investeringen en grondexploitaties een bepaalde ambtelijke inzet (voorbereiding en toezicht) op te nemen. Gemiddeld genomen is hiervoor een percentage dat ligt tussen de acht en tien procent gebruikelijk en acceptabel. Om die reden wordt voorgesteld de lijn die nu in 2023 gehanteerd wordt naar de toekomst door te trekken en dit als systeem/methode te hanteren en dit niet afhankelijk te laten zijn van de kadernota-/begrotingsresultaten, zodat er een bestendige gedragslijn ontstaat. Rekening wordt gehouden met een investeringsniveau van circa 11 miljoen in 2024 en 2025 dat daalt naar circa 10 miljoen vanaf 2026.

2024	2025	2026	2027
990	990	900	900

INVESTERINGEN

Ten opzichte van het bestaande investeringsprogramma zoals dat al in de begroting 2023 – 2026 is voorzien, wordt een beperkt aantal wijzigingen voorgesteld. Zo wordt rekening gehouden met een indexatie van de bestaande investeringen van 1,6%. Daarnaast heeft het blijven toerekenen van een gematigde vorm van overhead (zie ook de vorige pagina) het gevolg dat het krediet van de bestaande investeringen in het uitvoeringsprogramma met dit bedrag moet worden verhoogd. Uiteindelijk leidt dit tot onderstaande tabel met gevolgen voor het investeringsprogramma.

IHP

Op dit moment wordt het IHP Onderwijs geactualiseerd. Daarom is er op dit moment nog geen nieuwe indicatie van de te verwachten investeringen te geven. Bij de begroting zullen we de meest actuele gegevens van het geactualiseerde IHP Onderwijs verwerken.

Wegenonderhoud

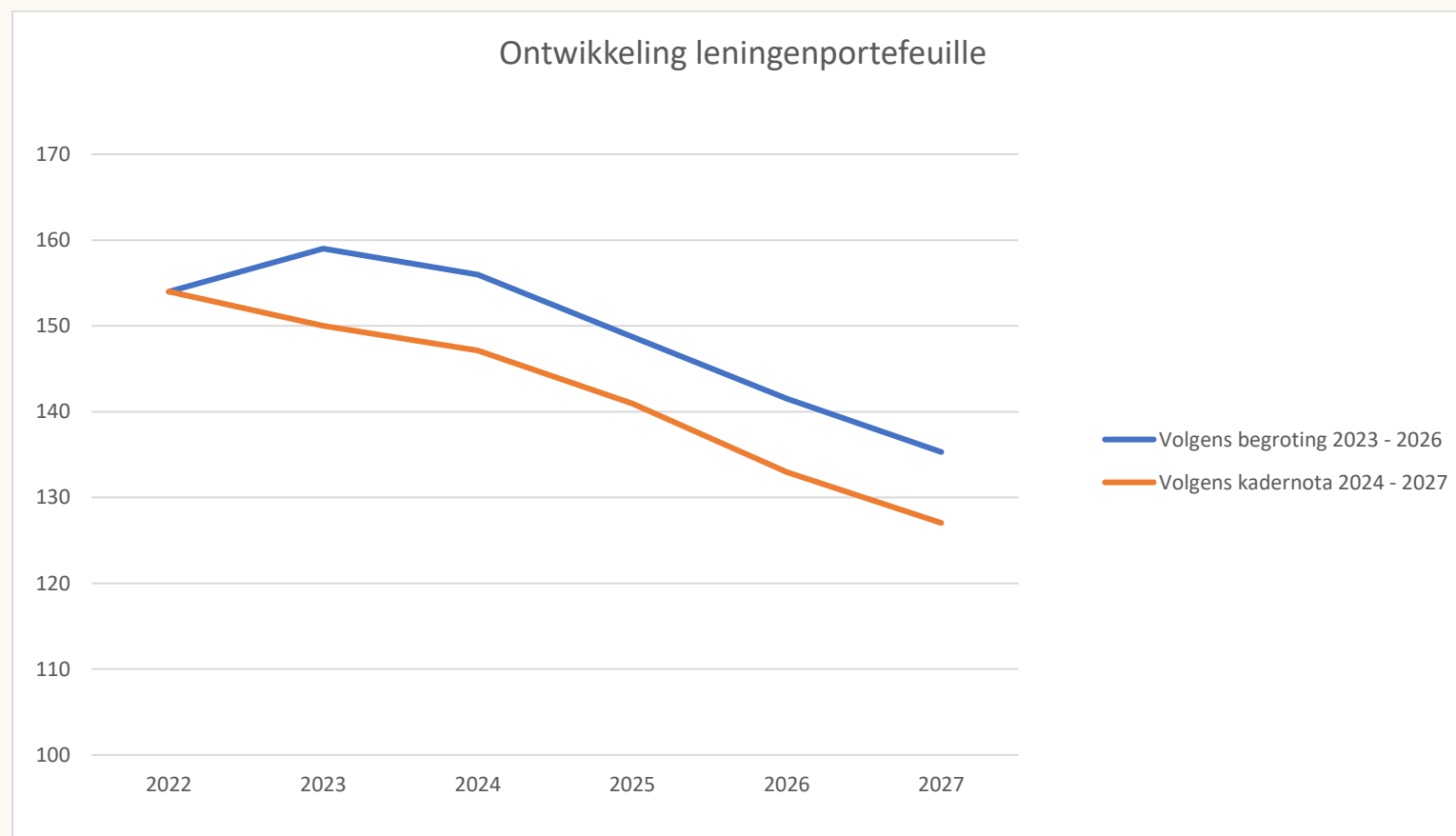
De komende jaren lijkt er spanning te gaan ontstaan op de financiële taakstelling op wegenonderhoud en het borgen van de (lange)termijn kwaliteit van wegen om de kosten structureel zo laag mogelijk te kunnen houden. Voor de Kadernota 2025 wordt er een actualisatie van het Onderhoudsplan Leefomgeving en van het Rioleringsplan gepland. Dit kan aanleiding geven om opnieuw naar het investeringsniveau te kijken waarbij ons uitgangspunt zal zijn met minimale middelen de wegkwaliteit op een acceptabel niveau te houden waarbij de veiligheid wordt gewaarborgd. Voor dit moment voorzien wij nog onvoldoende grond extra investeringen op te nemen in de Kadernota.

	bedragen x € 1.000			
	2024	2025	2026	2027
Omschrijving investering				
Indexatie 1,6% investeringen	240	240	240	240
Toerekening overhead aan investeringen en grexen	990	990	900	900
Effecten IHP-onderwijs	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	1.230	1.230	1.140	1.140

LENINGENPORTEFEUILLE EN RESERVEPOSITIE

Leningenportefeuille

In onderstaande grafiek is het te verwachten verloop van de leningenportefeuille weergegeven. De blauwe lijn stelt daarbij het verwachte verloop volgens de begroting 2023 – 2027 weer en de oranje lijn het verloop volgens deze kadernota.

In de begroting 2023 – 2027 werd verwacht dat het in 2023 nog noodzakelijk zou zijn een nieuwe geldlening aan te trekken, waardoor er nog sprake zou zijn van een stijging tot 159 miljoen. Daarna zou door de ambities zoals neergelegd in het herstelplan en het coalitieakkoord, de daling worden ingezet. De blauwe lijn maakt dat zichtbaar.

Omdat het jaar 2022 veel gunstiger kan worden afgesloten dan verwacht, is het mogelijk gebleken het in 2023 aantrekken van extra geld achterwege te laten. Daarmee wordt de beoogde daling van de schuldbestand al een jaar eerder ingezet en worden de eerste contouren van onze ambitie daarmee direct zichtbaar. De directe daling van de oranje lijn in 2023 laat dat zien. Vervolgens verloopt de daling van de leningenportefeuille volgens de kadernota vrijwel synchroon met de oorspronkelijk verwachting. Weliswaar wordt in de kadernota een jaarlijks overschot geprognosticeerd, maar daar staat tegenover dat enige toename van het investeringsniveau wordt voorzien. In geld uitgedrukt heffen die twee elkaar ongeveer op.

Overigens zou uit het dalende verloop van de beide lijnen in de grafiek eenvoudig de conclusie worden getrokken dat deze lijn zich onverkort doorzet. Dat is echter niet het geval. Zoals bekend wordt vanaf 2028 een forse investering in de ontwikkelingen van de scholen in het gebied rond de Vromade voorzien. Die zal in die jaren een druk op onze leningenportefeuille te zien geven.

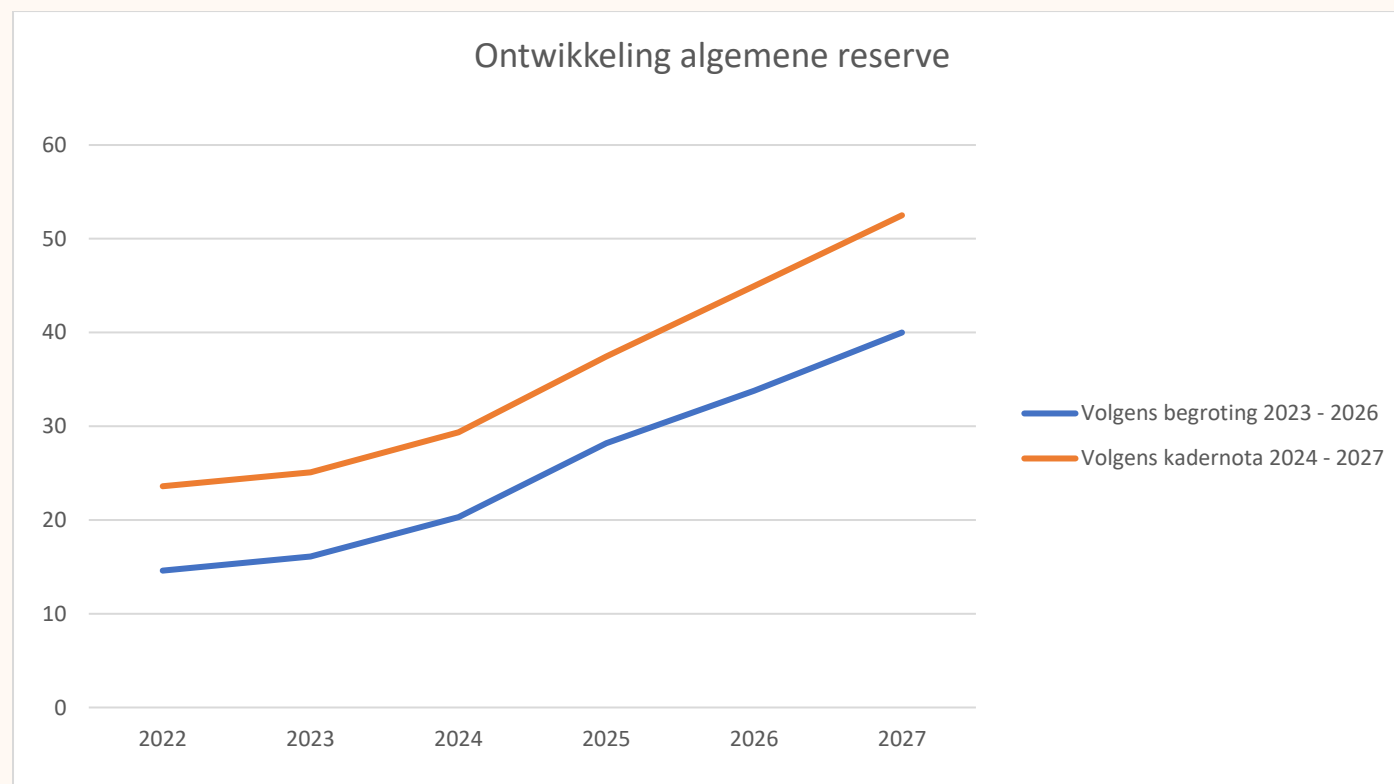
Onze uiteindelijke ambitie is om de schuldbestand te laten dalen tot 114 miljoen in 2040. Een volledige doorrekening van alle effecten tot en met 2040 is in deze kadernota niet gemaakt. Dat gebeurt deze zomer bij het opstellen van de begroting 2024. Op grond van deze prognose mag op dit moment worden verwacht dat het verschil tussen beide lijnen ook in de komende jaren (ongeveer) gelijk zal blijven. Daaruit is de verwachting gerechtvaardigd dat de schuldbestand in 2040 verder afgenomen zal zijn tot circa 104 miljoen.

Reservepositie

In onderstaande grafiek is inzicht gegeven in het te verwachten verloop van de algemene reserves. De blauwe lijn geeft het verloop aan zoals dat in de begroting 2023 – 2027, op basis van herstelplan en coalitieakkoord, is opgenomen. Uit de stijgende lijn blijkt duidelijk onze ambitie om tot versterking van algemene reserve, en daarmee ook onze totale financiële positie te komen.

In de oranje lijn is het verloop weergegeven zoals dat na deze kadernota mag worden verwacht. Daarover kan het volgende worden opgemerkt:

1. De reservepositie in de Kadernota start zo'n 9 miljoen hoger dan de positie in de begroting 2023. Dat is het gevolg van het rekeningresultaat 2022. In de begroting 2023 was dat nog niet bekend en daarom ook niet in de cijfers meegenomen.
2. Vervolgens is ook zichtbaar dat de stijging na 2025 iets groter wordt. Dit is het gevolg van het feit dat de voorliggende kadernota in de jaren na 2025 een positief resultaat te zien geeft. Dat resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve die daardoor iets verder toeneemt.

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk, 9 juni 2023